

Nacka Miljövårdsråd

Nacka Miljövårdsråd är en partipolitiskt och religiöst obunden förening, bildad 1969, med både enskilda personer och Nackaföreningar som medlemmar. Miljövårdsrådet verkar för en god boende-, arbets-, trafik- och fritidsmiljö. Nacka Miljövårdsråd är remissorgan i kommunala planfrågor.

Nacka 2022-04-22

Mark- och Miljödomstolen
Nacka tingsrätt
Box 69
131 07 Nacka
mmd.nacka.avdelning3@dom.se

Komplettering av överklagan av Nacka kommunfullmäktiges beslut om antagande av detaljplan för Ryssbergen, mål P 2053-22

Yrkanden

Nacka Miljövårdsråd yrkar på att detaljplanen för Ryssbergen upphävs sin helhet. Vidare yrkar vi på att domstolen gör syn på platsen samt att målet avgörs med huvudförhandling.

Saken

Det som nu planeras i Ryssbergen är en omfattande nyexploatering i urskogen känd som "Stockholms närmaste urskog". Ryssbergen har av Skogsstyrelsen beskrivits som "ett Tyresta Nationalpark i miniatyr". Detaljplaneförslaget anger en större bilanläggning samt 400-600 lägenheter i upp till 10- våningshus, ny vägbro och anslutning till trafikplats. Ett angränsande område planeras bli naturreservat.

Ryssbergen är en till stora delar orörd urskog med mycket höga naturvärden. Kombinationen av dess närhet till innerstaden och den orörda trolska miljön gör Ryssbergen unikt. De biologiska värdena är utmärkande jämfört med många andra skogar i Stockholms län och nationellt där både gamla träd och död ved är en bristvara.

I Länsstyrelsens yttrande om bildande av Ryssbergens naturreservat [Bilaga 1] skriver de att "*Länsstyrelsen förordar dock att en större del av Ryssberget än vad som föreslås i aktuellt förslag skyddas som naturreservat, för att säkerställa bevarandet av de mycket höga naturvärden som finns i området som helhet samt för att säkerställa områdets ekologiska funktion i den tätortsnära gröna infrastrukturen.*" och vidare "*Det innebär att det område norr om väg 222 där detaljplanering nu pågår istället skulle ingå i naturreservatet. Det skulle betyda ett skyddat område om ca 20 hektar och innefatta hela den aktuella nyckelbiotopen samt två objekt med naturvärden enligt Skogsstyrelsens klassificering.*"

Av samrådsredorerörelsen och granskningsredogörelsen framgår att en överväldigande majoritet av de synpunkter som inkommit uttrycker synpunkter i linje med dessa synpunkter från Länsstyrelsen.

Brister

Nacka Miljövårdsråds anser att planen bryter mot 1 kap. 1 § i Miljöbalken om att skydda värdefulla natur- och kulturmiljöer och att bevara biologisk mångfald.

Detaljplanen bryter mot Miljöbalken 3 kap. 1 § om att använda mark till det den är bäst lämpad för samt mot 3 kap. 3§ om att skydda ekologiskt särskild känsliga områden.

Vidare bryter den mot PBL 2 kap. 2 § om att områden ska användas för de ändamål de är bäst lämpade för.

Den MKB som tagits fram är ofullständig, bl.a. har dagvattnet inte behandlats i MKBn. Därför bör MKBn inte kunna godkännas.

Utställningsförslaget ställdes, till skillnad mot samrådsförslaget, bara ut i Nacka stadshus, inte i något bibliotek, vilket har försvårat allmänhetens möjlighet att ta del av förslaget. Praxis i Nacka är att detaljplaner även ställs ut i biblioteket i Nacka Forum samt i biblioteket närmast berört planområde.

Planen medför stor negativ påverkan på rekreativvärden, landskapsbild och riksintresset Kust och skärgård

Planområdet ligger i den del av Ryssbergen som är mest plan och lättillgänglig. Här är det lätt att promenera utan att behöva gå i branta sluttningar och denna yta lämpar sig också bäst för lek. Att exkludera äldre och barn från att kunna nyttja det enda större naturområde som blir kvar i centrala Nacka är allvarligt och ger stora negativa konsekvenser för friluftslivet. Man kan inte heller motivera planen med att planen ska möjliggöra för allmänheten att ta sig ut i det planerade naturreservatet. Man möjliggör inte för allmänheten att komma ut i skogen genom att ta bort delar av den. I dagsläget finns dessutom flera entréer till Ryssbergen och detaljplanen skapar inga ytterligare entréer utan medför istället både en starkt förändrad landskapsbild och förstör upplevelsen av orördhet. Var man än befinner sig på höjderna i Ryssbergen samt även från vattnet kommer 10-våningshusen synas och planen har därmed även en negativ påverkan på riksintresset Kust och skärgård.

Unika naturvärden skövlas och bebyggelsen utgör motsatsen till god stadsmiljö. Planförslaget skapar bilstadsmiljö. Bostäder som är bullerstörda och får dålig luftkvalitet planeras vid en bred huvudgata (industrimatargata) med biltrafiken som huvudfokus.

Utbyggnaden får mycket stora negativa konsekvenser ur ett klimatperspektiv vid byggandet av vägar och hus som kräver mycket omfattande sprängningar och igenfyllning av våtmarker. Planen skapar ett perifert område som blir ett bilsamhälle med långa avstånd till service.

Stora delar av planområdet har konstaterats ha högt eller högsta naturvärde. 28 naturvårdsintressanta arter har observerats i planområdet. Åtta av dessa är rödlistade. Dessa och även många andra arter kommer att minska eller försvinna helt vid genomförande av planen. För alla livsmiljöer finns tröskelvärden där även små förluster av yta kan orsaka dramatiska förluster av antalet arter.

Om detaljplanen genomförs påverkas även skogen utanför planområdet negativt genom bl.a. ökat slitage, tillförsel av näringsämnen och föroreningar samt genom beskuggning från de höga husen med förlust av naturvärden och arter som följd.

Samtliga inventeringar och utredningar som gjorts i Ryssbergen har rekommenderat att Ryssbergen ska bevaras i sin helhet. Trots dessa rekommendationer och de konstaterat höga naturvärdena väljer Nacka kommun ändå att planera för bebyggelse och verksamheter så att dessa värden i kombination med att stora delar av övrig naturmark på västra Sicklaön också försvinner, vilket påverkar den regionala grönstrukturen mycket negativt. Nacka kommun bedömde dessutom ursprungligen att planen inte medför en betydande miljöpåverkan medan Länsstyrelsen har bedömt att den kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

"Trafikplats Kvarnholmen" använder en tunnel under motorvägen som var avsedd för gång- och cykeltrafik men som är otillräcklig för trafikplatsen. Skulle man vid den fortsatta utbyggnaden att, som planerat, ta bort möjligheten för gående och cyklande att passera motorvägen genom denna tunnel skapas en barriär som allvarligt hindrar möjligheten att ta sig ut mot Ryssbergen. Kommunen prioriterar bilarna. I Ryssbergen vill man lokalisera Bilja med bensinstation.

Ryssbergen är trots sin kuperade terräng ett viktigt rekreationsområde och använt av skolorna för naturupplevelser, orientering och terränglöpning. I Järla IFs pågående motions- och friskvårdsprojektet FriskaNacka har orienteringskontroller ofta satts ut i Ryssbergen.

Planen innebär en förlust av viktiga ekosystemtjänster

Utöver förlust av biologisk mångfald och rekreationsvärden försvinner även en naturlig kolsänka, vilket är negativt för klimatet. Dessutom minskar skogens naturliga förmåga till temperaturreglering och rening av luft och vatten då delar av skogsmarken försvinner. Delar av planområdet utgörs av en sänka och är ett naturligt infiltrationsområde. Att inte bevara detta område för ett naturligt omhändertagande av dagvatten skapar en sårbarhet inom hela Nacka stad.

Nacka kommun har satsat på att utveckla begreppet ekosystemtjänster i planeringssammanhang. Nacka miljövårdsråd finner inte att kommunen i det aktuella projektet använder detta analysinstrument. Planen skulle öka den hårdgjorda ytan i området

och detta behöver kompenseras med tanke på vikten av en hög grönytefaktor i stadsområdet som gradvis byggs ut. Ett utvecklat miljömålsperspektiv skulle vara till hjälp i analysen.

Planförslaget får som konsekvens att en värdekärna i den gröna infrastrukturen försvinner och kvar blir en närskog.

Bebyggelse för verksamheter för att få bullerskydd har använts som ett mantra för att kunna exploatera området. Men i verkligheten tas bullerskydd i form av berg och skog bort. Bilanläggningen kan ta bort visst buller för ett antal bostäder men buller kommer in vid sidorna och sprids till skogen och Kvarnholmen som förut. Ett bullerplank mellan Värmdöleden och ett kommande naturreservat är ett bra förslag som framförts tidigare.

Planen är inte genomförbar enligt EU:s vattendirektiv då flera vattenförekomster påverkas negativt

Den planerade bebyggelsen i Ryssbergen kommer att öka tillförseln av dagvatten och öka föroreningshalterna i dagvattnet till vattenförekomsten Strömmen som bedöms ha otillfredsställande ekologisk status och Järlasjön som idag inte uppnår God Ekologisk Status varken ur biologisk eller kemisk synpunkt. Båda vattenförekomsterna bryter idag mot flera lagbundna miljö kvalitetsnormer. Ytterligare tillskott av föroreningar är inte tillåtna utifrån den skärpning av lagstiftningens praxis som skett efter EU-domstolens s.k. Weserdom. Att dagvattenfrågan inte är löst och att det måste till kompensationsåtgärder utanför planområdet för att inte öka belastningen till Järlasjön är anmärkningsvärt. Detaljplanen kan inte genomföras eftersom den bryter både mot miljö kvalitetsnormerna och Weserdomen.

Planen strider mot flera nationella och kommunala miljömål

Planen innebär att åtta nationella miljömål såsom Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Frisk luft, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans, Giftfri miljö och God bebyggd miljö påverkas negativt och försvåras att nås.

Planen stider mot idéerna i detaljplaneprogrammet för centrala Nacka

Kommunens detaljplaneprogram för centrala Nacka antogs i april 2015. Följande sammanfattande text är från programmet:

Grönstrukturprogrammet är inom programområdet starkt koncentrerat till Ryssbergen, där stora delar redovisas som regionalt intresse ur naturvårdssynpunkt och som en inre del av Nacka-Värmdökilen. Området är även betecknat som en rekreativ värdekärna med flera upplevelsevärden som orördhet, skogskänsla, utblickar och variationsrikedom.

Ryssbergen behandlas dock även i kustprogrammet och utpekas som nytt naturreservat.

Ryssbergen omfattas av riksintresse för kulturminnesvården. Som uttryck för riksintresset betecknas skärgårdskaraktären som går ända fram till Stockholms centrala vattenrum, de i huvudsak obebyggda bergssluttningarna och den otillgängliga karaktären på farledens södra sida. Ryssbergen omfattas även av riksintresse för kust och skärgård. Riksintresset innebär att turismen och friluftslivets intressen särskilt ska beaktas enligt miljöbalken vid bedömningen av möjlig exploatering eller andra ingrepp i miljön.

Nacka stad får enligt planeringen mindre grönytor än Kungsholmen och den aktuella planen är ett tydligt exempel på detta sätt att planera med fokus på tät bebyggelse och nedvärdering av existerande naturvärden.

Ryssbergen utnyttjas idag på ett flertal sätt

Skogen har en intressant kuperad terräng och omväxlande vegetation som gör den till ett strövområde som används på ett flertal olika sätt. Skolorna utnyttjar området för naturupplevelser, orientering och terränglöpning. I Järla IFs pågående motions och friskvårdsprojekt FriskaNacka brukar orienteringskontroller ofta sättas ut i Ryssbergen. Forum Finntorp har arrangerat urskogsfestivaler och möten i den del av skogen kommunen nu vill exploatera. Naturskyddsföreningen har återkommande arrangerat naturvandringar bl a visning av insektsfällor i det område kommunen nu vill exploatera. Många vandrar genom skogen med sina hundar och många sitter vid de olika utsiktsbergen och kopplar av och kanske grillar eller lyssnar på fågelsång. Före Kvarnholmsförbindelsens utbyggnad kunde man ta med barnvagn ända upp på Hjässan som är det centrala utsiktsberget. Många som bor på Kvarnholmen som är tätexploaterat utnyttjar skogen för rekreation.

Den värdefullaste skogsmarken exploateras

Nacka Miljövårdsråds synpunkter och avstyrkan av detaljplanen i samråd och granskning kvarstår. När det gäller naturvärdena i Ryssbergen visar ytterligare underlag att de är unika. Naturskyddsföreningen lämnade under granskningen ett yttrande över detaljplanen som Nacka Miljövårdsråd ställer sig bakom.

En värdekärna i grönstrukturen försvinner och de sammantagna ekosystemtjänsterna reduceras mer än skogsareans minskning i Ryssbergen. Storleken på ett grönområde är viktig för värdet av olika typer av ekosystemtjänster området levererar. Den biologiska mångfalden, rekreativa värden etcetera i Ryssbergen minskar kanske till 25% av vad de är idag genom föreslagen exploatering. Det är inte fråga om en liten begränsad exploatering. De negativa miljökonsekvenserna blir mycket omfattande.

Den bästa skogsmarken tas i anspråk av detaljplanen och detta minskar kraftigt den biologiska mångfalden. Hela våtmarken (som ligger centralt i detaljplaneområdet) och har speciella värden försvinner. Den öst-västliga förbindelsen inom det som skulle bli kvar av grönområdet skärs av. Stigen här är tidigare utmärkt på träden med ljusgul färg. Det finns också en slinga med vit markering i området.

Det som är kvar blir närskog för den bebyggelse som föreslås. Urskogen ersätts av tät bebyggelse som helt dominerar området. Inom föreslaget bebyggelseområdet finns ingen park så trycket på det lilla naturreservat som planeras i branterna och några separata små platåer norrut mot Svindersviken blir hårt från de boende intill. Slitaget på markvegetationen kommer bli omfattande. Den största bostadsgården tas till två tredjedelar upp av en förskola som ligger exponerad mot urskogen. Motorvägsbuller kommer att blandas med ljud från lekande barn samt eventuell fågelsång.

För att från andra bostadsområden nå skogen krävs omvägar runt eller igenom de nya kvarteren. För att nå Hjässan föreslås trappor. Den nya huvudgatan väster om Kvarnholmsförbindelsen får en cirka 10 meter hög bergskärning på norra sidan intill en gång- och cykelväg. Hur fordon för att sköta Hjässan ska komma fram har inte beaktats.

Ger bebyggelse längs Värmdöleden mindre buller?

Kommunen hävdar att bebyggelsen, främst den stora bilanläggningen, blir ett bullerskydd och att det därför är bra med en exploatering. Detta är felaktigt för bullret kvarstår i huvuddelen av naturområdet och en stor del av bostäderna får oacceptabla bullervärden. Buller från Värmdöleden och trafikplatsen kommer in på båda sidor om bilanläggningen. Att bygga bostäder i områden med buller och luftföroreningar får negativa hälsokonsekvenser för de boende.

Trafikplats Kvarnholmen bör också ses över och alternativet att inte ha ramper österut här bör övervägas. Hur Ryssbergen kan nås från befintliga och tillkommande bostadsområden bör framgå.

Bättre fokus på gång- och cykelvägar behövs

En del av barnperspektivet kan sägas vara säkra skolvägar och vägar till busstrafik. Birkavägen har ingen gångbana norr om Järneksvägen. Den föreslagna gång- och cykelvägen över Kvarnholmsförbindelsen ligger intill en farlig brant och i en snäv kurva intill trafikplatsen. Denna trafikplats ska dessutom på sikt utvidgas enligt kommunens planer så att gångtunneln tas bort. Planförslaget innebär en separat bebyggelseenkav utan stadsmässiga kvaliteter som inte uppfyller de principer som avses gälla för Nacka stad. Området får två bensinstationer och en McDonaldsrestaurant som entré till föreslaget naturreservat.

Avstånden till kollektivtrafik, skolor och service anges otydligt och oftast optimistiskt i handlingarna. Avstånden är beroende av vilket planfas som avses. När passagemöjligheterna vid Värmdöleden ändras påverkas avstånden och framkomligheten påtagligt. Tyvärr ibland till det sämre som exempelvis när vägporten vid Kvarnholmens trafikplats stängs för gångtrafik. Anslutningar för detaljplaneförslagets gång- och cykelvägar antyds utanför detaljplanegränsen mot Järlastigen och mot Birkavägen. Hur är detta tänkt att genomföras? Ska inte gångvägarna säkras i detaljplan som man gjort med huvudgatans anslutning till cirkulationsplatsen.

I material från kommunen redovisas stigar och utsiktspunkter på olika sätt vilket är förvirrande. Varför kommunen valt ut vissa stigar i förslaget till naturreservat framgår inte. Vilka stigar är tillgängliga och vilka är klätterleder?

Att exploatera mycket värdefull naturmark i Ryssbergen som dessutom ger mycket klen utbyte i form av dålig bostadsmiljö är en tydlig felprioritering. De höga kostnader detta medför bör dessutom undvikas. I nuvarande situation när byggandet av olika skäl ska halveras finns tid att tänka.

Hur hanteras de underlag som finns?

Till detaljplanesamrådet bifogades totalt 11 dokument och endast ett underlag om naturvärdena, en inventering gjord i all hast i november månad. Nu i granskningskedet presenteras totalt 28 dokument varutav ett flertal gäller delar av den biologiska mångfalden i Ryssbergen. Trots allt material så återstår många frågor om dagvatten, grundvattenförändringar och det hänvisas till kommande bedömningar. Ett område i det tänkta naturreservatet får ta hand om en stor del av överskottet av dagvatten men hur området ifråga påverkas av stora mängder tillkommande vatten beskrivs inte.

Riksintresse för kulturmiljö som gäller för inloppet till Stockholm behandlas men tyvärr ytligt. Den höga bebyggelsen skulle synas tydligt från farleden. De kumulativa konsekvenserna av detta bebyggelseprojekt tillsammans med andra längs farleden innebär påtaglig skada på riksintresset. Problemet med Nackas sätt att planera är tyvärr att natur- och kulturmiljökunskaper sällan får genomslag när viktiga beslut fattas. Olika avtal i tidiga skeden när miljöfrågor inte är belysta får styra. Strukturplanen för Nacka stad uppdateras hela tiden men har inte varit på samråd.

Det underlag om grön infrastruktur som kommunen nyligen tagit fram måste ingå i en uppdatering av grönstrukturprogrammet (från 2011) och bli utsänt på samråd. Områden för ek- respektive tallevande arter och spridningsmöjligheterna mellan dessa måste beaktas tydligt och integreras i kommunens planer och beslut som löpande fattas.

En stor del av detaljplaneexploateringen berör gammelskog av högsta naturvärdesklass. Detta gäller både hållmarksskog och låglänta områden med blandskog med stor artrikedom och som därutöver fördröjer och renar avrinnande vatten.

Gifter i avrinnande vatten från detaljplaneområdet ökar trots åtgärder och kompensationsåtgärder föreslås för avrinning från Värmdöleden längre västerut. Något som borde åtgärdats oberoende av eventuell Ryssbergensexploatering.

Vid läsning av förteckningen av rödlistade arter, signalarter m fl viktiga arter framgår tydligt (se *) att ett stort antal av dessa endast påträffats i de områden som ska detaljplaneläggas. Detta gäller bl a 13 skalbaggsarter som endast påträffats i de varierade markområdena som kommunen föreslår ska exploateras. På samma sätt är det med trädlevande svampar.

Hur värderar HSB naturmark när man exploaterar?

Att Skanska, vars affärsidé är att spränga och bygga med betong och asfalt, vill bygga på den mark som man äger ihop med HSB går att förstå. Men att HSB som talar om hållbarhet och goda bostäder ska bygga bostäder med dålig boendemiljö där värdefull naturmark tas bort är svårt att förstå. HSB har tyvärr nyligen byggt det man kallar Finnboda trädgårdar där privata

parkeringsplatser vid entréerna fått ersätta just trädgård och naturmark. Plats för hiss ner till butiken i Finnboda har inte kommunen i sin och HSB:s plan.

Att äga mark ger inte automatiskt rätt att bygga. Efter prövning av möjligheterna och konsekvenserna kan det visa sig att det är olämpligt. Det är en risk markägare får ta. JM har exempelvis försökt att bygga i Skuruparken men det har inte gått.

Bilagor:

1. **Lst_Ryssbergsres_remissvar.pdf** Länsstyrelsens remissvar angående Ryssbergens naturreservat.

För Nacka Miljövårdsråd

Jan Åman

Denna komplettering av överklagande är utlagt på webben som
<http://www.nackamiljo.se/komplryssbergen.pdf>

Nacka Miljövårdsråd
c/o Jan Åman
Plommongatan 9
138 31 Älta

Telefon:
070-5571039
08-7733283

E-post:
jan@aman.se
www.nackamiljo.se